דרשוני כרך א — אנקת האימהות

אנקת האימהותיעל לוין

'וַיְהִי בַיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַיֵּאָנְחוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מִן־הָעֲבֹדָה וַיִּזְעָקוּ וַתַּעַל שַׁוְעָתָם אֶל־הָאֱלֹהִים מִן־הָעֲבֹדָה. וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת־נַאֲקָתָם וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת־בְּרִיתוֹ אֶת־אַבְרָהָם אֶת־יִצְחָק וְאֶת־יַעֲקֹב' (שמות ב, כג-כד)כתב ר' אלעזר מוורמייזא: 'אל האלהים מן העבדה... . [וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת־נַאֲקָתָם]', 'את' לרבות אנקת האבות, כדכתיב קול באברהם; 'עֵקֶב אֲשֶׁר־שָׁמַע אַבְרָהָם בְּקֹלִי' (בראשית כו, ה).ביצחק ויעקב: 'הַקֹּל קוֹל יַעֲקֹב' (שם, כז, כב), אחד ליצחק ואחד ליעקב [...] 'ויזכר אלהים את בריתו', שכרת ברית את אברהם כי עם אברהם עם יצחק ועם יעקב, כמו 'אֵת יַעֲקֹב אִישׁ וּבֵיתוֹ בָּאוּ' (שמות א, א), עם יעקב, 'אֶת־בְּרִיתוֹ', לרבות השבועה כי נשבעתי והקימתי את השבועה אשר נשבעתי. 'אֶת־אַבְרָהָם', לרבות זכות שרה. 'אֶת־יִצְחָק ', לרבות זכות רבקה. 'אֵת יַעֲקֹב', לרבות זכות רחל ולאה והשבטים.

אין לי אלא אנקת האבות, אנקת האימהות מניין?'אל האלהים מן העבדה... וישמע אלהים את נאקתם', 'את' לרבות אנקת האימהות, כדכתיב קול בְּשָׂרָה; 'וישמע אברם לקול שרי' (בראשית טז, ב), ואומר 'כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקלה' (שם, כא, יב).ברבקה: 'ועתה בני שמע בקלי' (שם, כז, ח).ברחל ובלאה: 'קול ברמה נשמע' (ירמיה לא, יד); 'מנעי קולך מבכי' (שם, לא, טו) — אחד לרחל ואחד ללאה.

נוסח מורחב יותר של מדרש זה יצא לאור בדפוס בתוספת ביאור נרחב. ראו: יעל לוין, 'מדרש אנקת האבות והאימהות במצרים', הצופה (18 באפריל 2008), מדור סופרים וספרים.

ר' אלעזר מוורמייזא – רבנו אלעזר מגרמייזא, בתוך: הגדה של פסח ושיר השירים עם פירוש הרוקח, עמ' פד-פה.